

Mr *Finney*

Lesbrief Mr Finney en de wereld op zijn kop

Lesbrief Mr Finney en de wereld op zijn kop

Inleiding

De natuur is wonderbaarlijk, raadselachtig, spannend en mooi. Maar de natuur is ook in gevaar. Dat ontdekt Mr Finney tijdens zijn reis over de wereld. In het verhaal maakt Mr Finney niet alleen een reis, hij maakt ook een ontwikkeling door: van verwondering naar vragen stellen en van vragen stellen naar oplossingen zoeken.

Deze opzet komt terug in deze lesbrief. De kinderen worden gestimuleerd zich in de natuur te verdiepen, zich te verwonderen, vragen te stellen en naar oplossingen te zoeken.

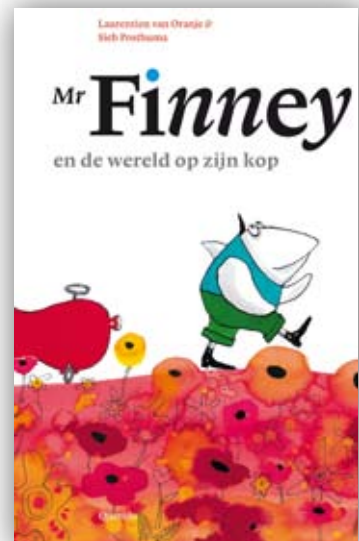
Het accent ligt op wat kinderen zelf, in hun eigen omgeving kunnen doen om het milieu te beschermen. Dit is de omgeving waar kinderen in hun dagelijks leven mee te maken hebben en waar ze invloed op kunnen uitoefenen. Kinderen raken zo nog meer betrokken bij de vraagstukken uit het verhaal. Concrete, uitvoerbare acties voor het milieu bieden hoop voor de toekomst.

Er is gestreefd naar zoveel mogelijk variatie in opdrachten:

- opdrachten die eenvoudig uitvoerbaar zijn voor leerling en/of leerkracht en opdrachten die wat meer tijd en organisatie vereisen;
- opdrachten waarbij denken en redeneren een belangrijke rol spelen en opdrachten die meer speels en creatief van karakter zijn;
- opdrachten die in de school uitvoerbaar zijn en opdrachten waarvoor leerkracht en leerling daadwerkelijk de natuur ingaan.

De opdrachten zijn gemaakt voor groep 2, 3 en 4. U kunt zelf bepalen welke opdracht aansluit bij het niveau van uw groep. De opdrachten zijn ingedeeld op basis van de hoofdstukvolgorde in het boek.

We wensen u en de kinderen een inspirerende, uitdagende en hoopvolle reis toe.

Tot slot een persoonlijke uitnodiging van Prinses Laurentien:

“Ik zou scholen graag willen uitnodigen om de ervaringen van de lessen en discussies met ons te delen. Wij zijn erg benieuwd en kunnen dit altijd gebruiken ter inspiratie en mogelijke vervolgtrajecten! Alles is welkom: suggesties, oplossingen, reacties, enzovoort ...”

U kunt uw ervaringen sturen naar: ‘Mr Finney – lesbrief’
Missing Chapter Foundation
Lange Houtstraat 23c
2511 cv Den Haag

(NB: geef hierbij s.v.p. uw naam, de naam van uw school en contactgegevens aan.)

Activiteiten bij het deel thuis

Het begint met verwondering...

Zorg voor de natuur begint met verwondering. Wie houdt van de natuur, zal er goed voor willen zorgen. Deze opdrachten sluiten aan bij de verwondering en nieuwsgierigheid van Mr Finney in het deel Thuis.

Op reis in je hoofd

Aansluitend bij het hoofdstuk De kijkdag

Houd een kringgesprek: in het boek gaat Mr Finney op een saaie regendag op reis in zijn hoofd. Kunnen de kinderen dat ook? Hoe doen ze dat dan? Laat de kinderen in hun hoofd 'reizen' naar hun lievelingsplek. Vraag: hoe ziet het er daar uit? Wat zie je er aan natuur? Wat hoor, voel en ruik je er? Waarom is het er zo mooi? De kinderen vertellen over hun lievelingsplek, tekenen deze of maken er een kijkdoos van.

Kijkdag

Aansluitend bij het hoofdstuk De kijkdag

Verken met de kinderen de natuur in de buurt van de school. Bijvoorbeeld: de bosjes rond het plein, een park of bos, een trapveldje... Laat de kinderen hier zoeken naar wat zij mooi vinden in de natuur. Ze tekenen minstens drie dingen die ze mooi of bijzonder vinden. Stimuleer hen hierbij goed te kijken en werkelijk te tekenen wat ze zien. Vraag bijvoorbeeld: Is de schors van een boom altijd bruin? Of zie je ook andere kleuren?

Vervolgactiviteit: de tekeningen worden opgehangen op een goed zichtbare plek in de klas. Laat telkens een kind zijn tekening zorgvuldig beschrijven. Zien de andere kinderen welke tekening dit is? Hebben ze goed leren kijken?

Naar aanleiding van de tekeningen kunt u de kinderen verdere informatie geven over het leven van het getekende dier of de getekende plant.

Avontuur in de natuur

Aansluitend bij het hoofdstuk Vreemde ontdekkingen

Ga met de kinderen op avonturenexcursie in de natuur. Geef uw klas op voor een excursie van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, een lokaal Milieu Educatief Centrum of een lokale afdeling van het IVN (een stichting die zich bezighoudt met natuur- en milieueducatie). Zij hebben vaak spannende excursies die precies toegesneden zijn op de jonge doelgroep.

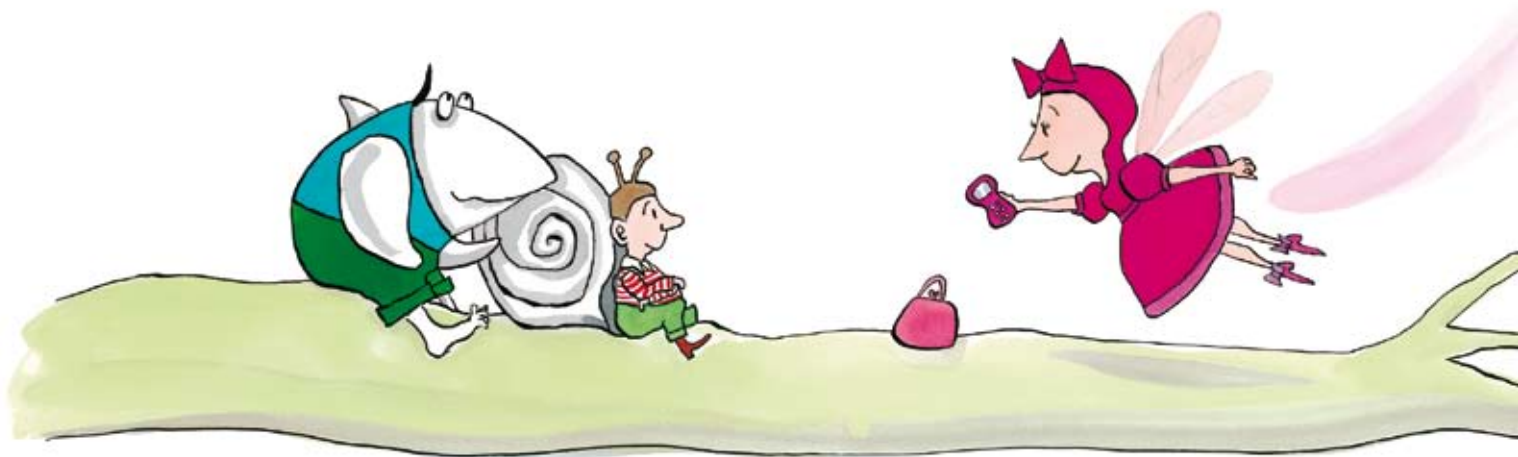
Enkele voorbeelden :

- <http://www.natuurmonumenten.nl/> (Ga naar 'De natuur in'.)
- <http://www.ivn.nl/> (Ga naar 'Educatie'.)
- <http://www.staatsbosbeheer.nl/> (Ga naar 'Activiteiten'.)

Ook kunt u natuurlijk zelf een excursie organiseren. Voor inspiratie: <http://natuur-jongeren.startpagina.nl/>

Daarna komen de vragen...

De kinderen hebben kennism gemaakt met de schoonheid van de natuur. Maar er is iets mis... Het gaat niet goed met de natuur... Wat is er eigenlijk aan de hand? En zijn er oplossingen?

Juffen/Meesters SuperBiBi

Aansluitend bij het hoofdstuk Vreemde ontdekkingen

Houd een kringgesprek naar aanleiding van Pinky's foto's op pagina 18 en 19 (vergroot ze, indien nodig): Pinky Pepper heeft allerlei foto's op haar SuperBiBi. Mr Finney vindt ze heel bijzonder, maar hij weet niet waar ze genomen zijn en wat ze precies betekenen. Welke vragen heeft hij? Welke vragen hebben de kinderen?

Maak zelf foto's van milieuproblemen in uw eigen omgeving. Te denken valt aan: een drukke weg, zwerfvuil, een vervuilde straat, een parkje waar bomen vernield worden, etc.

Laat de kinderen de foto's bekijken. Wat komt er in hen op als ze deze zien? Wat denken ze te zien? Wat betekent dat? Wat weten ze al over dit probleem? Welke vragen komen er in hen op? Stimuleer de kinderen vragen te stellen. Dit kunt u doen door zelf het goede voorbeeld te geven en door te vragen als een kind een antwoord geeft (of juist heel weinig te zeggen heeft). Bijvoorbeeld: Waar komt die rommel vandaan, denk je? Wie gooit het weg? Waarom zouden ze dat doen? Enzovoort.

Op zoek naar de antwoorden (vervolg op Juffen/Meesters SuperBiBi)

Aansluitend bij het hoofdstuk De uitvinding

Houd een kringgesprek: vertel dat Mr Finney besluit met zijn FinMobiël op zoek te gaan naar de antwoorden. Bespreek met de kinderen hoe ze zelf op zoek kunnen gaan naar antwoorden op hun eigen vragen. Stimuleer hen zelf suggesties te doen, probeer door te vragen.

Mogelijkheden zijn:

- zelf op onderzoek uitgaan om te kijken wat er aan de hand is;
- sites en boeken raadplegen;
- vragen stellen aan een medewerker van een natuur-/milieuorganisatie (via mail of telefoon of tijdens een bezoek);
- excursie, etc.

Je eigen FinMobiël

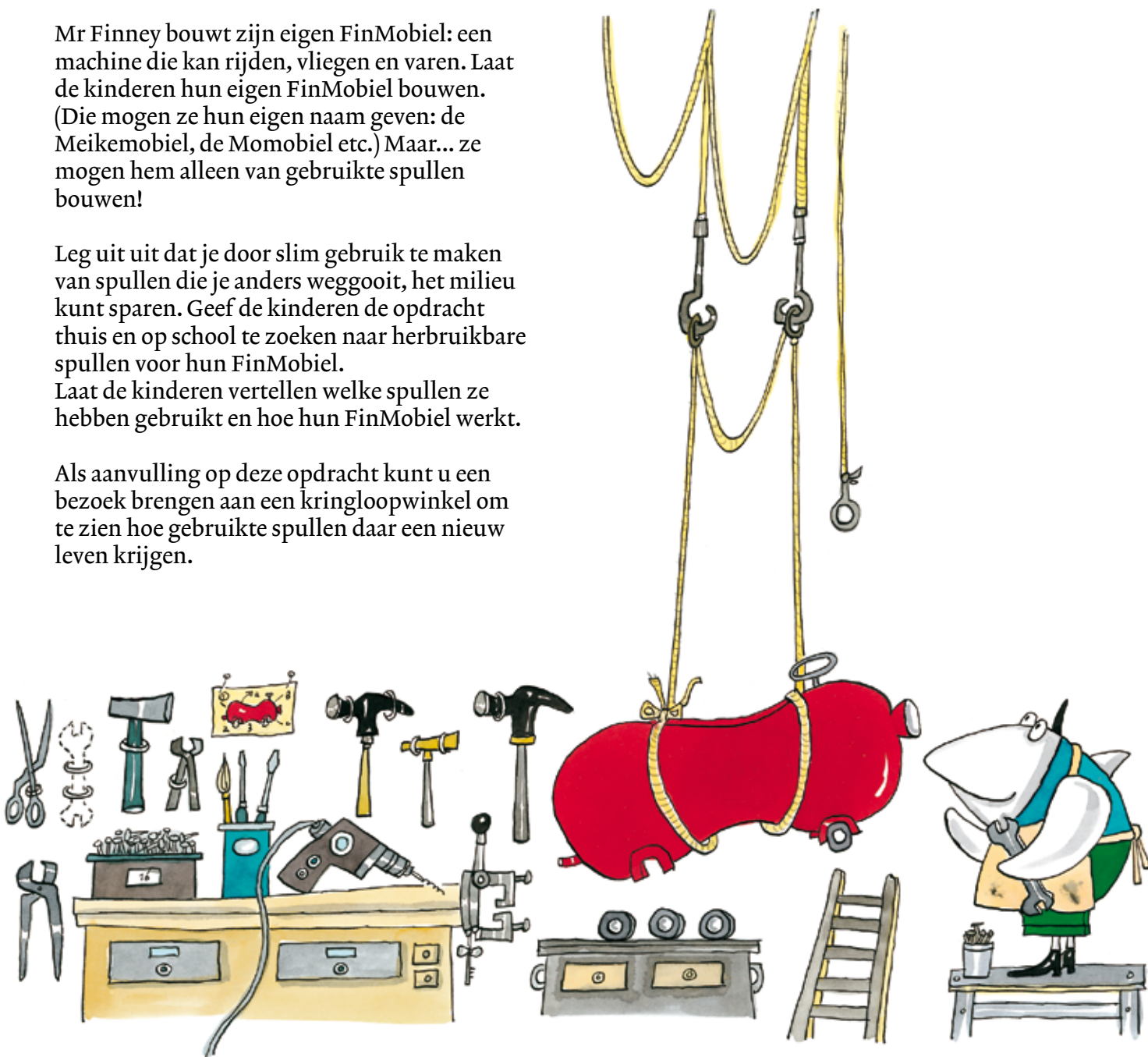
Aansluitend bij het hoofdstuk De uitvinding

Mr Finney bouwt zijn eigen FinMobiël: een machine die kan rijden, vliegen en varen. Laat de kinderen hun eigen FinMobiël bouwen. (Die mogen ze hun eigen naam geven: de Meikemobiël, de Momobiël etc.) Maar... ze mogen hem alleen van gebruikte spullen bouwen!

Leg uit uit dat je door slim gebruik te maken van spullen die je anders weggooit, het milieu kunt sparen. Geef de kinderen de opdracht thuis en op school te zoeken naar herbruikbare spullen voor hun FinMobiël.

Laat de kinderen vertellen welke spullen ze hebben gebruikt en hoe hun FinMobiël werkt.

Als aanvulling op deze opdracht kunt u een bezoek brengen aan een kringloopwinkel om te zien hoe gebruikte spullen daar een nieuw leven krijgen.

Activiteiten bij het deel Op reis

Een ontdekkingstocht langs feiten, meningen en ideeën

De kinderen hebben kennism gemaakt met de schoonheid van de natuur en enkele bedreigingen. Ze hebben een hoop vragen en proberen daar nu antwoord op te zoeken. Net als Mr Finney ervaren ze dat dit niet meevalt. Vaak is er niet één, simpel antwoord. Mensen denken vaak heel anders over hetzelfde probleem. Ook krijgen ze inzicht in de zaken die in het verhaal worden aangestipt: het belang van bomen en het gevaar van zwerfafval.

Bomentikkertje

Aansluitend bij het hoofdstuk Lege bossen en boze dieren

In het verhaal vertelde de wasbeer waar bomen allemaal voor zorgen: frisse lucht en een huis voor dieren.

Laat de kinderen zien wat bomen nog meer te bieden hebben:

- voedsel (noten, bessen en bladeren);
- schuil- en slaappleatsen voor dieren;
- bemesting voor de bodem (dode bladeren);
- schaduw, etc.

Dit kan door met de kinderen naar het bos / een boom te gaan of door noten, bladeren, humus etc. mee naar school te nemen. Bespreek en laat zien: wat geeft de boom aan de natuur en welke dieren en planten profiteren hiervan?

U kunt hier evt. een spel van maken door de kinderen foto's van dieren/planten bij de voorwerpen te laten zoeken.

Daarna spelen de kinderen een variant op bomentikkertje. Verdeel de klas in groepjes: de eekhoorns, de rupsen, de merels etc. Er zijn twee tikkers en een aantal bomen (echte bomen of voorwerpen die bomen symboliseren) waar je 'vrij' bent. Als u de naam van een groep ('Eekhoorns!') roept, moet die groep snel naar een vrije boom rennen zonder getikt te worden. Het spel kan uitdagender gemaakt worden door i.p.v. de naam van de dieren datgene te roepen waarvoor deze dieren naar de boom komen. Bijvoorbeeld: 'Bladeren!' (voor de rupsen) En, nog moeilijker (en leuker): bij 'Frisse lucht!' moet iedereen rennen, want dat heeft iedereen nodig! Dit spel zorgt ervoor dat kinderen goed onthouden wat bomen voor dieren betekenen. Op www.bomenstichting.nl kunt u veel informatie over bomen vinden.

Apen en bevers

Aansluitend bij het hoofdstuk Lege bossen en boze dieren

Houd een kringgesprek: in het boek is er tijdens de vergadering ruzie tussen de bevers (die bomen omknagen) en apen (die in de bomen wonen). Hebben de kinderen ook weleens ruzie met iemand? Hoe lossen ze dat dan op?

Vraag wat de bevers wilden. En wat wilden de apen? Waarom kwamen ze er niet uit? Hoe zouden de bevers en de apen het kunnen oplossen?

Praat met de kinderen over dit probleem. Daag hen uit oplossingen te noemen. (Evt. kunnen de kinderen ook in groepjes brainstormen.)

Laat de kinderen een strip tekenen over de apen en de bevers waarin het probleem wél wordt opgelost. Bespreek de verschillende oplossingen in de klas: welke vinden de kinderen de beste en waarom?

Vraagspel

Aansluitend bij het hoofdstuk Uitwaaien op het strand

Houd een kringgesprek: Mr Finney voelt zich alleen en er is veel dat hij niet begrijpt. Maar hij heeft een oplossing! Weten de kinderen nog wat die oplossing was? (Vragen stellen.) Vragen stellen helpt je de wereld beter te begrijpen.

Speel een vraagspel met de kinderen. Neem een personage uit het boek in uw gedachten. De kinderen moeten er door goede vragen te stellen achterkomen wie het is. Het moeten vragen zijn die met 'ja' of 'nee' te beantwoorden zijn.

Laat tijdens dit spel laten merken wat goede vragen zijn: niet zomaar raden, maar gerichte vragen stellen. Laat zien: door slimme vragen te stellen snap je eerder wat er aan de hand is.

U kunt het spel later moeilijker maken door kinderen een (milieu-)probleem (en evt. een oplossing ervoor) te laten raden. De kinderen kunnen het spel hierna ook zelf in een groepje spelen.

Waar blijft onze troep?

Aansluitend bij de hoofdstukken Dolle dwaze dolfijnen, Het geheimzinnige eiland en de website www.mrfinney.nl (Afval)

Houd een kringgesprek: zwerfafval is een gevaar voor dieren, zo blijkt uit het verhaal. Weten de kinderen nog waarom? Waar komt dat afval vandaan? Wie gooit het weg?

Houd na dit gesprek een week lang met de kinderen bij wat er op school wordt weggegooid. Hoeveel afval is dat? (U kunt het wegen of het in grote zakken bewaren om de kinderen te laten voelen hoe zwaar het is.) Bespreek of het mogelijk is om ervoor te zorgen dat er minder wordt weggegooid? En hoe zouden de kinderen dat dan willen doen?

Vertel: dit afval wordt netjes opgehaald door de vuilnisman. Maar veel afval komt ook op straat of in de natuur terecht. Ook rond de school? Zoek met de kinderen rond de school naar zwerfafval en verzamel dit. Praat erover: wat kan er gebeuren als dit afval in de natuur terechtkomt? Bedenk samen met de kinderen een plan om dit op de school te voorkomen.

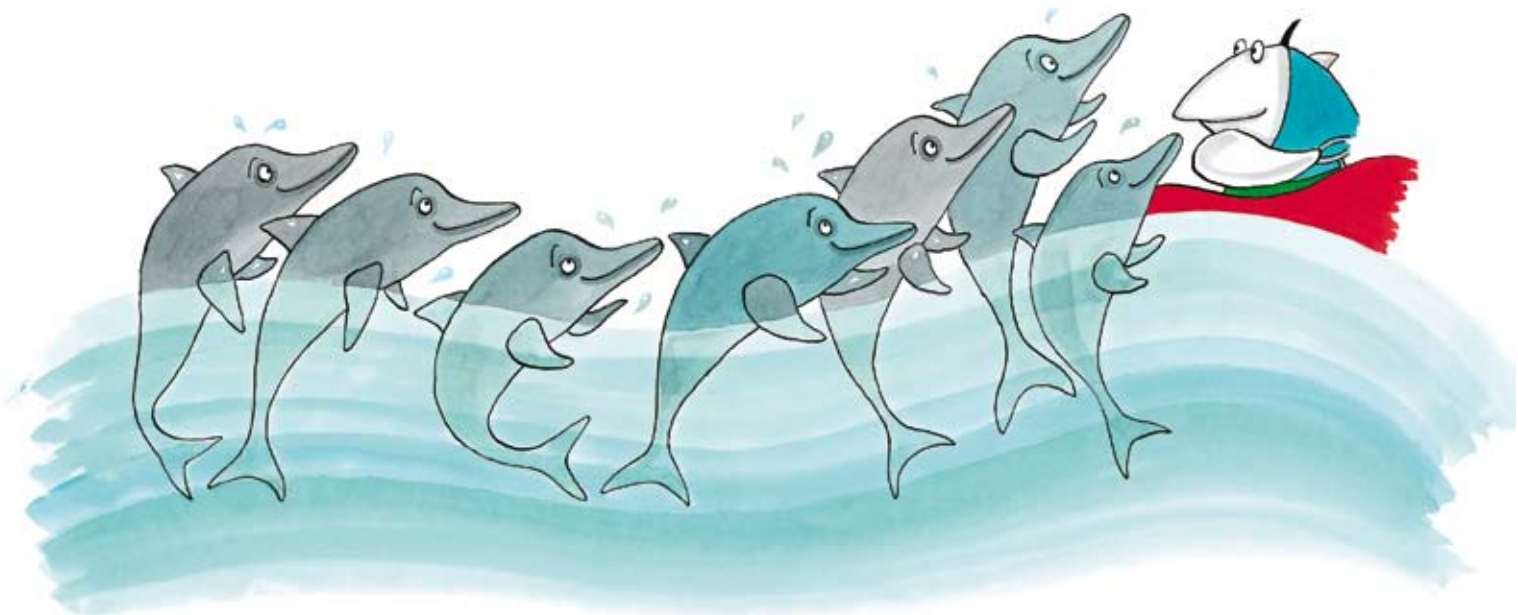
Vragen stellen, antwoorden zoeken (vervolg op 'Op zoek naar de antwoorden')

Aansluitend bij het hoofdstuk Het geheimzinnige eiland

De uitvoering van deze activiteit is afhankelijk van de keuzes die de kinderen bij de activiteit 'Op zoek naar de antwoorden' hebben gemaakt.

De kinderen hebben vragen opgesteld over een milieuprobleem in hun eigen omgeving. Ze hebben er ook over nagedacht hoe ze antwoorden kunnen krijgen.

Laat de kinderen nu op zoek gaan naar de antwoorden. Afhankelijk van de bij 'Op zoek naar de antwoorden' gekozen activiteit, doen ze dit door vragen te stellen of zelf goed te kijken of te onderzoeken.

Activiteiten bij het deel De opdracht

De problemen zijn bekend, nu de oplossingen..

De kinderen hebben ontdekt welke problemen er zijn. Maar zijn er ook oplossingen? Ja, die zijn er gelukkig.. En ze liggen soms dichterbij dan je denkt..

Help de natuur!

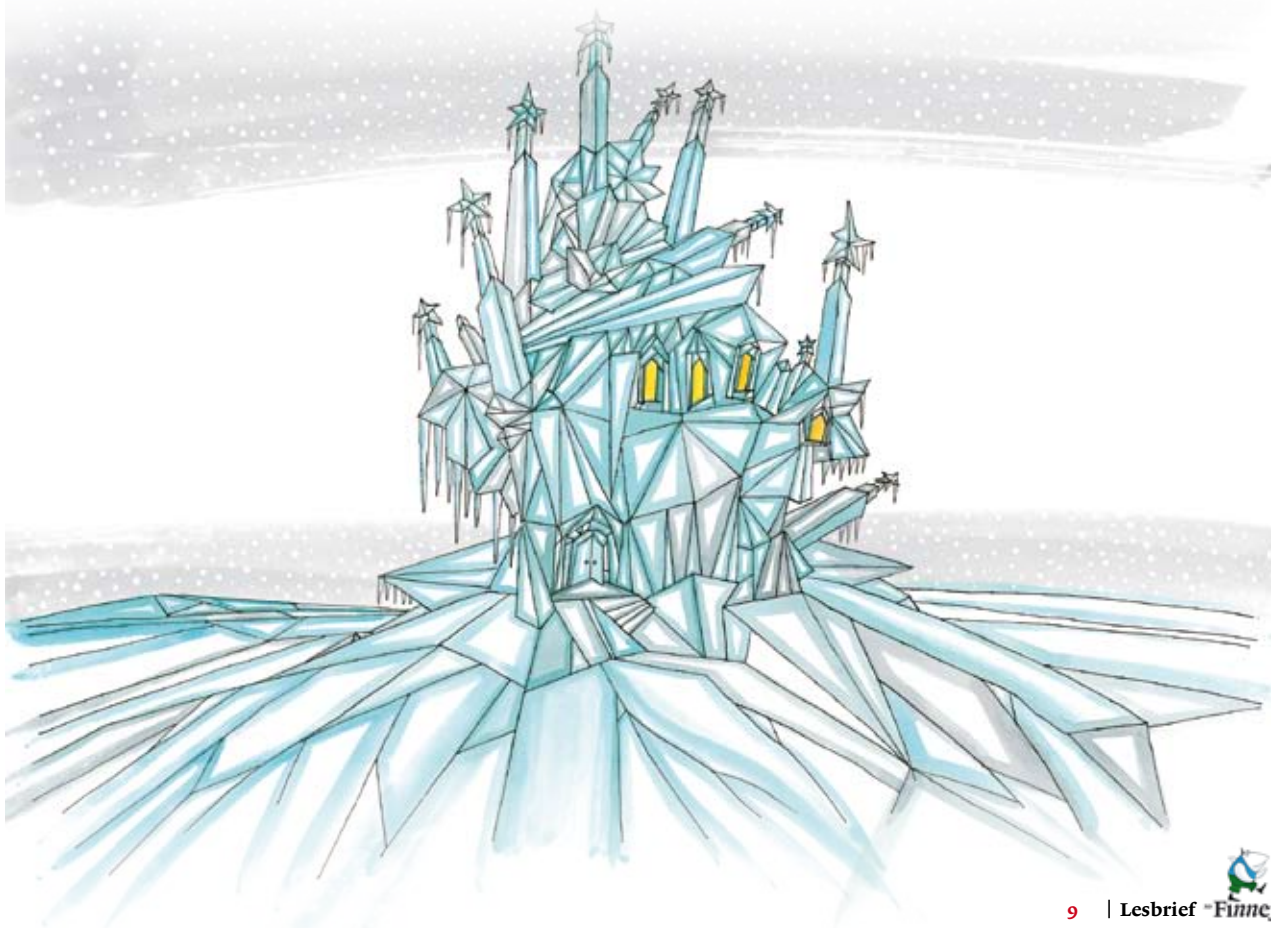
Aansluitend bij het hoofdstuk In het ijspaleis

Houd een kringgesprek: de walrus zegt dat oplossingen soms dichterbij liggen dan je denkt. Wat zou hij daarmee bedoeld hebben? Zouden kinderen zelf iets kunnen doen om de natuur te helpen?

De kinderen houden van één dag bij wat ze allemaal doen. Dit schrijven ze op of tekenen ze. U kunt deze opdracht voorstructureren door bepaalde gebeurtenissen te geven: ontbijten, naar school gaan, vrije tijd enz. Wat doen de kinderen dan precies en wat gebruiken ze erbij? Bijvoorbeeld: Mijn moeder brengt me naar school. Daarvoor gebruikt ze de auto.

Bekijk samen met de kinderen hoe ze bij deze activiteiten rekening kunnen houden met natuur en milieu. Bijvoorbeeld door op de fiets naar school te komen, meer buiten te spelen en minder te computeren, zuinig te zijn met papier en water, etc.

Maak samen met de kinderen een lijst van goede voornemens voor thuis en school. U kunt afspreken: als we ons op school een jaar lang aan onze voornemens houden, doen we samen iets leuks. (Bijvoorbeeld een natuurexcursie.)

Een beterschapskaart voor de oude baas

Aansluitend bij het hoofdstuk In het ijspaleis

Houd een kringgesprek: waarom denken de kinderen dat de oude baas zo ziek en moe is? Zouden ze hem kunnen opvrolijken? Hoe?

De kinderen maken een beterschapskaart voor de oude baas. Ze tekenen (of knippen en plakken) wat er wél goed gaat in de natuur of wat ze zelf willen doen om de natuur te helpen. Op de achterkant schrijven ze een wens voor de oude baas.

Vragen aan de aasgier

Aansluitend bij het hoofdstuk Een belangrijke envelop

Houd een kringgesprek: als je maar vragen durft te stellen, durft te praten en iemand aardig benadert, is er bijna altijd wel een oplossing. Zelfs als je met aasgieren te maken hebt. Denken de kinderen dat ook? Waarom wel/niet?

Speel na dit gesprek zelf voor de aasgier. De aasgier is van plan alle speelveldjes en parken in de stad / het dorp te veranderen in parkeerplaatsen. Kunnen de mensen tenminste eindelijk hun auto's eens kwijt. En hij verdient er lekker geld aan!

Laat de kinderen proberen hem te overtuigen om het toch niet te doen. In groepjes bedenken ze goede vragen om de aasgier over zijn gedrag te laten nadenken.

Leef u goed in uw rol in en anticipeer op de vragen die de kinderen zullen stellen. Het wordt spannend als de aasgier het hen een beetje moeilijk maakt!

Bewaren wat mooi is

Aansluitend bij het hoofdstuk Een belangrijke envelop

In de envelop die de oude walrus Mr Finney en Flingo meegeeft, zit een zakje met iets dat goed bewaard moet worden. Laat de kinderen zelf een mooi zakje knutselen (plakken of naaien) waarin ze dingen doen die ze graag goed willen bewaren. Deze verzamelen ze thuis of op school. Er moeten ook minstens twee dingen uit de natuur in zitten.

Houd naar aanleiding van de inhoud van de zakjes een kringgesprek: in de envelop uit het verhaal zitten zaadjes die goed bewaard moeten worden. Waarom zouden ze zo goed bewaard moeten worden? Vraag ook: wat wil jij bewaren? Waarom? En, de belangrijkste vraag: hoe kun je ervoor zorgen dat niet alleen dit ene zaadje, blaadje, veertje etc. bewaard blijft, maar alle planten, bomen, dieren etc. van deze soort bewaard blijven?

Eventueel kunt u op een eenvoudige manier vertellen hoe dit bewaren op verschillende plaatsen gebeurt. Om u op dit onderwerp te oriënteren:

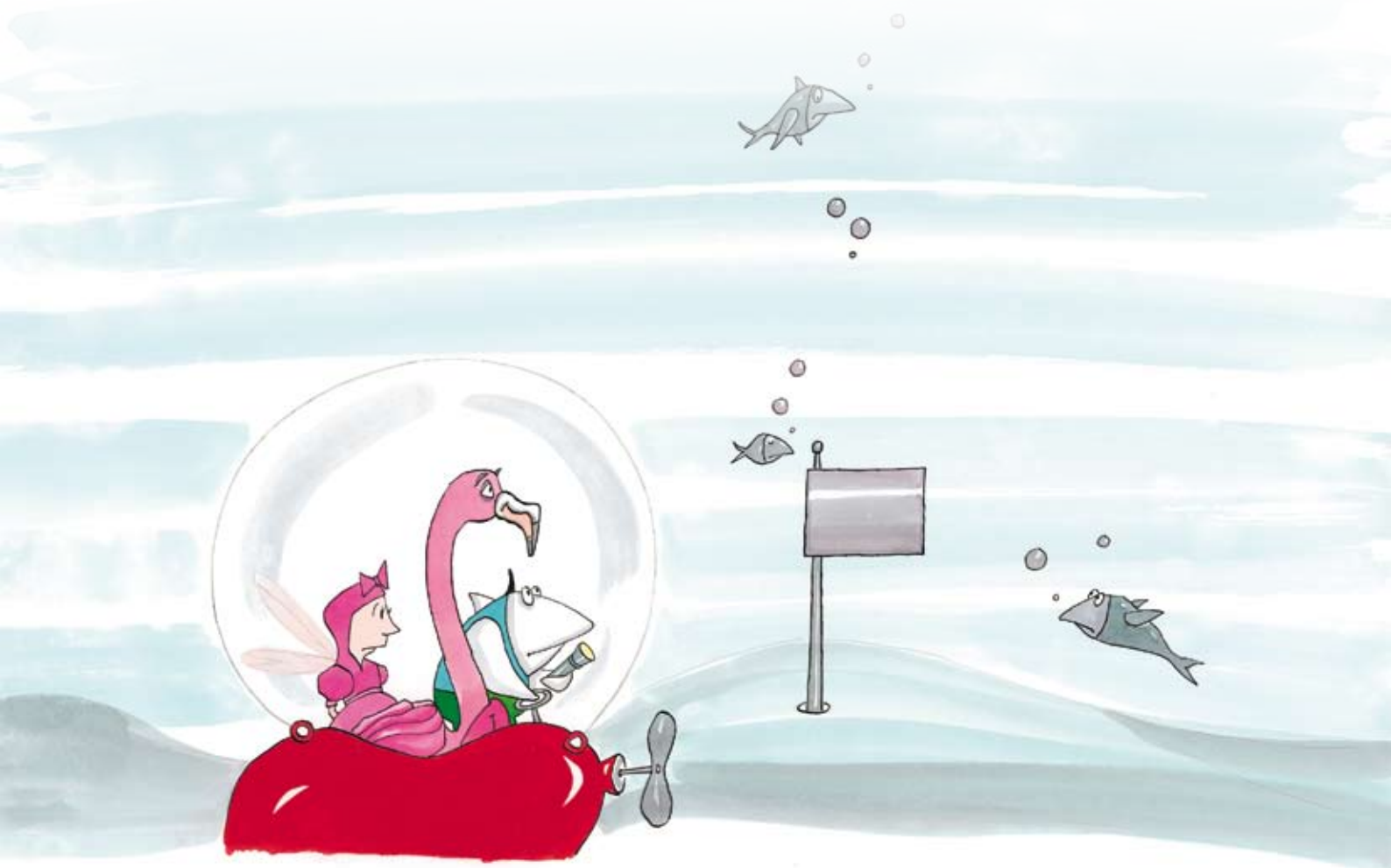
- <http://nl.wikipedia.org/wiki/Genenbank>
- <http://www.ensconet.org/vtour/comments/?idioma=—eng> (Engelstalig)

Letters op het plein

Aansluitend bij het hoofdstuk Letters in de sneeuw

In het verhaal schrijven Mr Finney en zijn vriendjes een boodschap in de sneeuw. Laat de kinderen hun eigen boodschap met stoepkrijt in grote letters op het schoolplein schrijven: waarom moeten we goed voor de natuur zorgen? Iedereen die op het plein komt, kan hun boodschappen lezen.

Tip: probeer een foto van deze boodschappen in een lokale krant of op een website te krijgen! Zo zien nog meer mensen de boodschap van de kinderen. Deze activiteit kan evt. gecombineerd worden met de plantjesmarkt uit Meer groen!

De kracht van wind en zon

Aansluitend bij het hoofdstuk Een verrassende plek en de website www.mrfinney.nl (Duurzame energie)

Vertel de kinderen: Mr Finney en zijn vriendjes willen goed voor de natuur zorgen. Dat kan soms al heel simpel, door gebruik te maken van zon en wind. En die kosten niets!

Laat de kinderen een aantal eenvoudige proefjes uitvoeren die de kracht van wind en zon laten zien.

Voorbeelden zijn:

- papieren molentje maken en laten draaien door de wind of je adem;
- blaasvoetbalspel met rietjes en watje (of rijstkorrels);
- kaas en pindakaas smelten in een aluminiumschaal (door zonne-energie);
- warmtevangervan maken met doos en aluminiumfolie;
- molentje laten draaien door zonnewarmte.

Deze proefjes zijn op internet te vinden via <http://www.encyclopedoe.nl/index.php>. Probeer na deze proefjes samen te bedenken waar je de kracht van wind en zon in het dagelijks leven nog meer voor kunt gebruiken. Weten de kinderen bijvoorbeeld waar zonnepanelen en windmolens voor gebruikt worden?

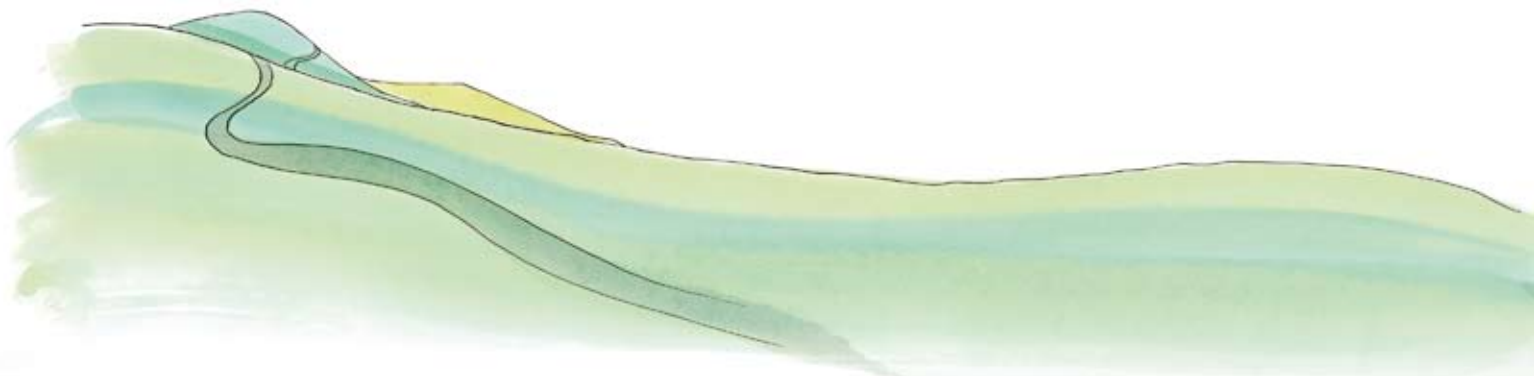
Meer groen!

Aansluitend bij het hoofdstuk Een verrassende plek

Houd een kringgesprek: Mr Finney plant zaadjes zodat er bomen uit groeien. Waarom is dat een goed idee? Waar zouden er hier in de buurt nog planten en bomen geplant kunnen worden? Wat vinden de kinderen goede plaatsen?

Laat de kinderen zelf planten of boompjes planten en deze zelf verzorgen. Laat zien hoe ze dit moeten doen. Stel ook een verzorgingsschema op, waarop de kinderen kunnen zien wat er wanneer gedaan moet worden en wie dit moet doen.

De plantjes en boompjes worden verkocht op een plantjesmarkt van de school. (Een deel van) de opbrengst gaat naar een door de kinderen zelf gekozen goed doel.

Uw reacties en ervaringen

We horen graag van uw ervaringen van de lessen en discussies!
Zie hiervoor de oproep in het begin van deze Lesbrief.

Colofon

Lesbrief bij *Mr Finney en de wereld op zijn kop*

Uitgeverij Querido, 2009

Illustraties © 2009 Sieb Posthuma

Tekst lesbrieft: Andrea Oostdijk i.o.v. uitgeverij Querido

Met dank aan uitgeverij Zwijsen.

